

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Betänkandet Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan (SOU 2024:44)

Inledning

Åklagarmyndighetens yttrande inskränker sig till de aspekter av förslaget som avser införandet av sanktionsavgifter och särskilt de spärregler som föreslås för att undvika dubbla förfaranden, vilket är den del som direkt berör åklagarnas verksamhet. I övriga delar har Åklagarmyndigheten inte några synpunkter på förslagen.

Kap. 20 En särskild ekonomisk sanktion mot fusk

Åklagarmyndigheten är generellt sett positiv till sanktionsväxling som ett sätt att minska användningen av straffrätten. När överträdelser i stor utsträckning upptäcks och utreds av en annan myndighet än de brottsutredande kan det vara en lämpligare resursanvändning att låta den myndigheten också påföra sanktionerna. På så sätt kan rättsväsendets resurser användas för mera straffvärda överträdelser och i de fall där alternativa sanktionsmöjligheter saknas.

Åklagarmyndigheten har inga invändningar mot förslaget om att införa sanktionsavgifter mot fusk i livsmedelskedjan på det sätt och i den utformning som föreslås.

20.8.9 Hinder mot att besluta om sanktionsavgift

Åklagarmyndigheten delar utredningens bedömning att det föreligger ett behov av en spärreglering för att undvika dubbla förfaranden. Som utredningen påpekar är utgångspunkten att sanktionsavgifter är att betrakta som straff i Europakonventionens mening. De föreslagna spärreglerna omfattar dock endast *fysiska personer* medan möjligheten att påföra sanktionsavgift kan avse *en aktör*, dvs. omfattar både fysiska och juridiska personer.

Åklagarmyndigheten noterar att utredningen i detta sammanhang inte berört frågan om företagsbot. Enligt vår mening är företagsbot, även om företagsbot är utformad som en särskild rättsverkan, att betrakta som ett straff i den mening

som avses i artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen (och i förekommande fall en lagöverträdelse enligt artikel 50 i EU:s rättighetsstadga). I EU-rätten skyddas även juridiska personer mot dubbelprövning, vilket framgår av EU-domstolens praxis.¹

Utredningen har valt en lösning som inte innebär en avkriminalisering av de överträdelser som kan medföra livsmedelssanktion. Vi anser att det därmed finns en risk att dubbelprövningsförbudet aktualiseras i ett fall där t.ex. ett bolag påförts en sanktionsavgift p.g.a. fusk i livsmedelskedjan och åklagaren därefter i ett brottmål yrkar att bolaget även ska påföras företagsbot för samma felaktighet.

Utredningen anger att de föreslagna spärreglerna är utformade med lagstiftningen på skatteområdet som förebild. Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten har dock i sina rättsliga vägledningar lämnat vissa rekommendationer för att undvika dubbla prövningar vid påförande av skattetillägg. Skatteverket anger att ett skattetillägg inte ska tas ut av en juridisk person om en åklagare har väckt talan i domstol om företagsbot eller om åklagaren beslutat om företagsbot i ett strafföreläggande, om talan i domstol eller strafföreläggandet grundar sig på samma brott.² Ställningstagandet baseras på uppfattningen att företagsbot får anses utgöra ett straff och att dubbelprövningsförbuden i Europakonventionen och EU-stadgan är tillämpliga både för fysiska och juridiska personer. Vidare har Ekobrottsmyndigheten i sin rättsliga vägledning angett att den som påförts skattetillägg för visst brott inte kan åläggas företagsbot för samma brott.³

För att gränsdragningen mellan straffrätten och det administrativa systemet ska bli tydlig och dubbla förfaranden undvikas är det mycket angeläget att frågan om företagsbot närmare blir belyst i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Detta yttrande har beslutats av chefen för Utvecklingscentrum, överåklagaren Lennart Guné, efter föredragning av kammaråklagaren Kristina Wik. I den

¹ Mål C-17/10, Toshiba Corporation m.fl. /. Tjeckiska konkurrensmyndigheten dom av den 14 februari 2012

² Skatteverkets rättsliga vägledning 2024; Skattetillägg & andra sanktionsavgifter; När får ett skattetillägg inte tas ut?

³ ARF 2014:4 – Företagsbotens storlek i ekomål och vissa handläggningsråd

slutliga handläggningen av ärendet har också vice överåklagaren Magnus Johansson deltagit.

På Åklagarmyndighetens vägnar

Lennart Guné

Kristina Wik

Kopia till
Kommunikationsavdelningen
Rättschefen
Biblioteket